

Pamirškime pigius žemės ūkio produktus...

Pirmasis žymiosios Maslovo (Maslow) poreikių piramidės laiptelis – fizinių poreikių tenkinimas. Mityba, be abejo, yra vienas iš svarbiausiųjų. Sakoma, kad ilgiausiai be maisto žmogus gali gyventi 80 dienų. Taigi pastarųjų metų spartų grūdų kainų augimą galima būtų paaiškinti keletais faktoriais.

Augantis pasaulio gyventojų skaičius lemia didesnę maisto produktų vartojimą. Be to, bene svarbiausias žemės ūkio produktų kainų didėjimą lemiantis veiksnys yra BVP 1 žmogui augimas. Gyventojų mitybos įpročių pokyčiai ypač pastebimi Kinijoje, Indijoje. Turtingesni žmonės vartoja daugiau grūdinių kultūrų produktų bei mėsos, atitinkamai didindami ir gyvulių šėrimui reikalingų grūdų paklausą. Pasaulyje sukauptų grūdų atsargos yra rekordiškai mažos, be to, manoma, kad pastaruosius aštuonerius metus grūdų suvartojama daugiau negu išauginama. Didėjančios žemės apdirbime naudojamų mašinų išlaidos kuriai irgi turi įtakos kylančioms grūdų kainoms. Kitas, bene dažniausiai žiniasklaidoje aptariamas veiksnys – grūdų naudojimas ekologiškam kurui gaminti. Biokuro gamybos priešininkai ir už maisto paramos teikimą neturtingoms šalims atsakingi žmonės teigia, kad reikėtų ne ieškoti būdų, kaip

važinėti švaresniu kuru, o rūpintis, kad žmonės turėtų ką valgyti. Tačiau tarp ekonomistų vyrauja nuomonė, kad švaresnių degalų gamybai naudojami grūdai lemia tik 1–4 proc. šių produktų kainų padidėjimo. Blogesnis negu tikėtasi derlius, susijęs, pavyzdžiui, su potvyniais Amerikoje ir Australijoje, mažesni apsodinami plotai, be abejo, irgi lemia mažesnę grūdinių kultūrų produktų pasiūlą. Įvairūs grūdus eksportuojančių šalių įvesti eksporto barjerai – tai dar vienas veiksnys, neseniai turėjęs įtakos šių produktų kainų augimui. Šiuo metu dauguma eksporto ir importo apribojimų yra panaikinta arba sumažinta. Įdomu yra tai, kad neseniai prasidėjęs žemės ūkio produktų kainų kilimas padarė tokią įtaką importo apribojimų sumažinimo pasaulyje, kokios Doha derybų susitikimai, orientuoti į importo barjerų panaikinimą, nesugebėjo pasiekti per septynerius metus.

Dėl maisto kainų augimo labiausiai kenčia besivystančios šalys, nes jų gyventojai didžiąją dalį visų pajamų skiria maistui. Afganistano, Ukrainos, Nigerijos, Peru, Egipto gyventojų išlaidos maistui sudaro 40–60 proc. visų jų išlaidų. Šių metų sausio mėnesį daugiau negu 10 000 Indonezijos gyventojų protestavo prieš kylančias maisto kainas. Balandžio viduryje daugiau

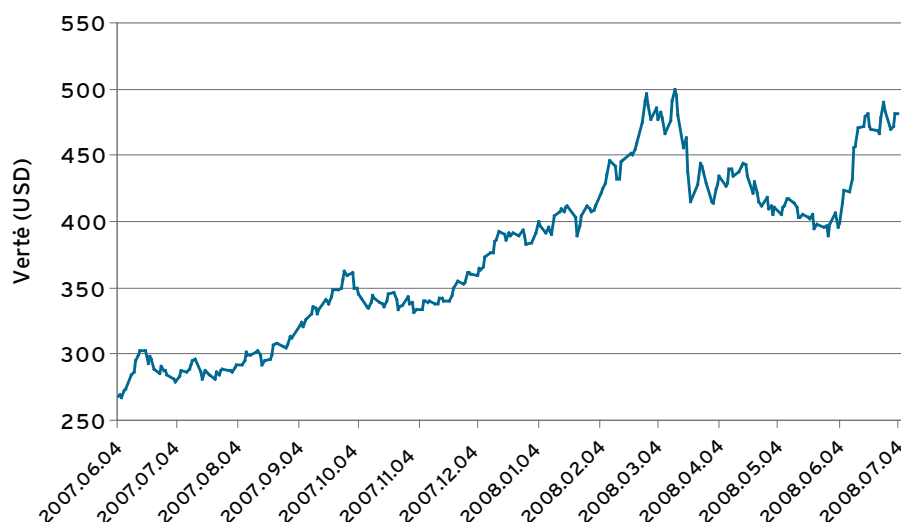
negu 20 000 žmonių streikavo Mongolijos sostinėje Ulanbatore. Jie siekė, kad vyriausybė imtųsi veiksmų dėl šalyje beveik tris kartus padidėjusių maisto kainų. Meksikoje apie 75 000 žmonių sausio pabaigoje streikuodami reikalavo pagrindinių maisto produktų kainų kontrolės. Panašių pavyzdžių apie neramumus dėl kylančių maisto kainų pasaulyje galima surasti ir daugiau. Rusijos, Meksikos ir kitų šalių vyriausybės po streikų nusprendė kontroliuoti maisto produktų kainas bent iki šių metų pabaigos.

Tuo tarpu yra ir šalių, kurios yra laikomos laimėtojomis šiuo maisto kainų kilimo laikotarpiu. JAV, Brazilijoje, Argentinoje, Australijoje yra labai palankios sąlygos žemės ūkio produkcijai auginti. Patenkinusios šalies paklausą, jos labai daug žemės ūkio produkcijos eksportuoja į kitas šalis.

Prognozuojant žemės ūkio produktų rinkos ateitį, galima tikėtis, kad kainos gali svyruoti, pavyzdžiui, vien derliams esant geresniems nei anksčiau buvo tikėtasi. Tačiau ilguoju laikotarpiu ne spekuliantų, o fundamentalių pokyčių pasaulio ekonomikoje pasėkoje galime tikėtis tolimesnio žemės ūkio žaliavų produktų kainų augimo.

Gintarė Matuzaitė

S&P GSCI žemės ūkio indeksas

Fondų rodikliai. Ką jie mums sako?

Nuo 2008 m. liepos 1 d. įsigaliojo Vertybinių popierių komisijos nutarimas dėl lyginamųjų indeksų skelbimo. Jis įpareigojo valdymo įmones skelbti fondų lyginamuosius indeksus. Todėl nuo šios dienos pasikeitė pensijų fondų rezultatų informacijos skelbimas www.hansa.lt tinklapyje: be įprastinės informacijos, papildomai pateikiama informacija apie lyginamąjį indeksą, galima palyginti fondo ir indekso rezultatus. Šis nutarimas taip pat įpareigoja valdymo įmones skelbti kelis papildomus statistinius rodiklius, padedančius įvertinti valdymo efektyvumą, metinėse ataskaitose.

Lyginamasis indeksas – statistinis rodiklis, kuris susideda iš vieno arba kelių visuotinai pripažintų ir plačiai naudojamų nepriklausomų asmenų sudarytų finansinių priemonių indeksų, atspindinčių tam tikrų rinkų ar jų dalių pokyčius. Tinkamai parinktas lyginamasis indeksas padeda teisingai įvertinti fondų rezultatus ir valdymo efektyvumą, nes jis atspindi investavimo strategiją. Pavyzdžiui, jei fondo grąža per tam tikrą laikotarpį buvo neigiamą, daugelis investuotojų gali manyti, kad fondas valdomas neefektyviai. Tačiau jei per tą patį laikotarpį lyginamojo indekso grąža yra mažesnė už fondo, rezultatai nėra prasti. Jeigu lyginamojo indekso grąža yra didesnė už fondo, tai reiškia, kad valdymo įmonė nepasiekė sau iškeltų tikslų.

Lyginamųjų indeksų naudojimo taisyklėse nurodomi šie statistiniai rodikliai:

- **Standartinis nuokrypis** parodo, kiek fondo grąža gali nukrypti nuo vidutinės grąžos. Kuo mažesnis standartinis nuokrypis, tuo mažesnė fondo rizika. Tarkime, fondo vidutinė metinė grąža yra 10%, o standartinis nuokrypis 12%. Tuomet kitais metais su 68% tikimybe fondo grąža bus intervale tarp -2% ir 22%, su 95% tikimybe, tarp -14% ir 36%, o su 99.99% tikimybe,

tarp -28% ir 48%.

- **Koreliacijos koeficientas** parodo fondo ir lyginamojo indekso tarpusavio priklausomybę. Kai koreliacija lygi 1, tai nusako vieno-
dą lyginamojo indekso ir fondo elgesį. Todėl kuo šis koeficientas artimesnis 1, tuo panašesni fondo ir lyginamojo indekso rezultatai. Pagal Vertybinių popierių komisijos nutarimą, šis koeficientas turi būti ne mažesnis nei 0,7. Tai padeda užtikrinti tinkamą lyginamojo indekso parinkimą.

- **Beta rodiklis** parodo fondo rizikos lygį lyginamojo indekso atžvilgiu. Jei beta koeficientas yra lygus 1, tai reiškia, kad fondo kintamumas (rizika) yra toks pat kaip ir lyginamojo indekso. Tokiu atveju fondo vertė turi pakisti tiek pat, kiek ir indekso. Kai beta > 1, fondas prisiima didesnę riziką, todėl ilgu laikotarpiu jis turėtų uždirbti daugiau. Pavyzdžiui, jei fondo beta yra 1.05, tai indeksui kylant fondo grąža bus 5% didesnė, o rinkoms krentant 5% mažesnė.

- **Alfa** parodo fondo valdytojo efektyvumą. Jei fondo alfa lygi 0, papildoma grąža buvo gauta tik iš papildomai prisiimtų rizikos. Teigiamas alfa parodo puikius fondo valdytojo valdymo

Vertė, LTL		Pokytis, %					
Apskaitos vieneto	Grynujų aktyvų	1 d.	1 mėn.	3 mėn.	1 m.	Nuo metų pradžios	Nuo veiklos pradžios
☐ Pensija 1							
1,0698	68.092.871,52	-0,07	-0,66	-0,47	2,53	0,69	6,98
☒ Pensija 2							
1,1574	357.053.444,94	-0,10	-2,00	0,27	-1,49	-2,87	15,74
☐ Pensija 3							
1,2705	360.555.375,83	-0,18	-2,76	1,15	-5,02	-5,20	27,05
☐ Pensija 4							
1,0691	71.483.864,21	-0,29	-4,30	2,32	-10,25	-9,14	6,91

Galima lyginti tik dviejų pensijų fondų vertes

Laikotarpis

☒ 1 mėn.
 ☐ 3 mėn.
 ☐ 1 m.
 ☐ Nuo metų pradžios
 ☐ Nuo veiklos pradžios
☐ Kitas laikotarpis - nuo 2008-05-30 iki 2008-06-30

☒ Pridėti lyginamąjį indeksą

Atnaujinti grafiką

[Rodyti verčių istoriją](#)

Perskaiciuota vertė*, LTL

Pensija 2 lyginamasis indeksas**

Lyginamąjį indeksą sudarančios dalys***	Indeksas	Indekso pavadinimas (liet.)
80%	JP Morgan Aggregate Euro	JP Morgan sudėtinis obligacijų, išleistų eurai
20%	MSCI World	Morgan Stanley Capital International Pasaulio akcijų

rezultatus, o neigiamas alfa reiškia, kad fondų valdytojas nesugebėjo uždirbti tiek pat, kiek tokios pačios rizikos indeksas.

klaida rodo, kad fondas yra pasyviai valdomas, jo vertės mažai nukrypsta nuo indekso verčių.

- **Indekso sekimo paklaida** parodo, kiek fondas nukrypsta nuo palyginamojo indekso. Kuo didesnis šis rodiklis, tuo didesnė prisiimama rizika ir tuo aktyviau valdomas fondas. Maža pa-

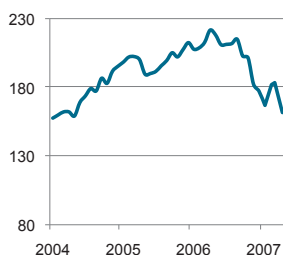
Visi šie rodikliai yra statistiniai, jie gaunami remiantis praeities duomenimis. Todėl svarbu nepamiršti, kad investicijų istoriniai duomenys negarantuoja ateities rezultatų.

Vaida Juozapėnaitė

Pasaulio rinkų gairės

Pasaulio akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-18.3%	-8.5%	-24.6%	-1.8%

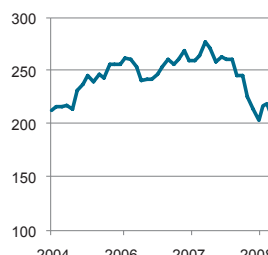

Centrinių bankų veiksmai;
Pasaulio valstybių gerovės
fondų investavimas į
akcijas;

JAV nekilnojamojo turto ir
paskolų rinkų krizių įtaka;
Žaliavų kainų rizika;
Auganti infliacija;
Geopolitinė situacija;

JAV akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-18.2%	-9.4%	-25.9%	-5.4%

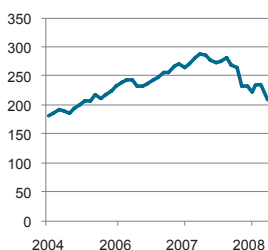

Silpnėjantis doleris palaiko
eksportą;
Laikiniai padidėjęs
vartojimas;

Nekilnojamojo turto ir
finansinio sektoriaus
silpnumas;
Lėtėjantis vartojimas;
Žaliavų kainų rizika;
Auganti infliacija;

Europos akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-20.6%	-10.3%	-26.5%	+1.6%

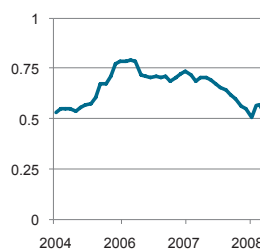

Stipri darbo rinka

JAV ekonomikos krizės
įtaka Europai;
Žaliavų kainų įtaka;
Auganti infliacija;
Neskatinančios augimo
palūkanos;

Japonijos akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-13.0%	-8.0%	-25.8%	-2.9%

Gerėjanti eksporto
situacija (eksporto
perorientavimas į kitas
rinkas, silpnėjanti jena);

Globalus ekonomikos
sulėtėjimas;

Besivystančių šalių akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-16.8%	-11.1%	-10.1%	+14.9%

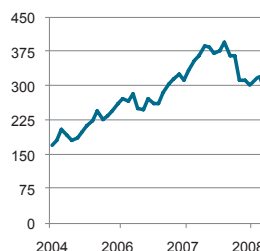

Spartus ekonomikų
augimas;
Mažėjanti priklausomybė
nuo JAV ekonomikos;
Didelis likvidumas;
Aukštos žaliavų kainos;

Kai kur pernelyg didelės
užsienio įplaukos;
Didėjanti infliacija;
Priklausomybė nuo žaliavų
kainų;

Rytų Europos akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-21.4%	-8.7%	-25.6%	+13.3%

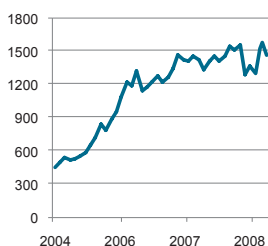

Stipri pramonė;
Nedidelė priklausomybė
nuo JAV;

Auganti infliacija;
Fundamentaliai
silpnesnė ekonominė
padėtis negu kituose
regionuose;

Rusijos akcijų indeksas

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-6.0%	-7.5%	+4.4%	+35.8%

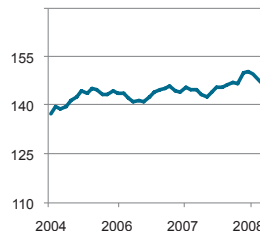

Sparčiai augantis
vartojimas;
Didelis likvidumas;
Aukštos žaliavų kainos;

Neskaidrumas politikoje;
Didelė priklausomybė
nuo žaliavų kainų;
Prasta demografinė
padėtis;

Europos obligacijų rinka

Nuo metų pr.	1 mėn.	1 metai	3 metai*
-0.7%	-1.1%	+2.2%	+0.3%

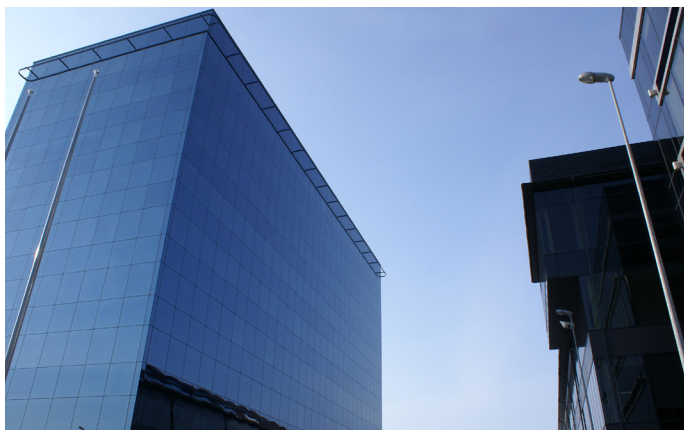
Lėtėjant ekonomikai,
mažėjančios palūkanos

Auganti infliacija

* - vidutinis metinis augimas

Naudoti „Dow Jones“, „Ishares“, „JP Morgan“, RTS indeksų eurais duomenys

Birželio mėnesio apžvalga

Birželį toliau tęsėsi praėjusių mėnesių prasidėjęs akcijų rinkų kritimas. Neatsilaikė net buvusios lyderės – Brazilija ir Rusija. Pastaruoju metu geriausia padėtis obligacijų rinkoje. Tai tarsi investuotojų prieglobstis šiais neramiais laikais, nes kritimas tikrai nedidelis.

Atrodė, kad finansiniame sektoriuje padėtis neblogėja. Pastarosios savaitės pateikė nemalonių siurprizų, mat kai kurie didieji bankai vėl prakalbo apie papildomo kapitalo pritraukimo būtinybę ir galimus nuostolius. Be to, kalbama, kad problemų sulauks ir mažesni regioniniai bankai. Neigiamai investuotojų nuotaikas veikė niekaip nemažėjanti infliacija. Taigi nenuostabu, kad pasaulio akcijų biržose birželį buvo didelių kritimų. Neigiamas rinkos nuotaikas patvirtina ir fondų valdytojai. Pasaulinė apklausa rodo, kad šiuo metu valdytojai yra atsargūs ir daugiau vertina pinigų rinkos priemones negu investicijas į akcijas ar net obligacijas. Kai kuriose Azijos šalyse svarstoma galimybė dirbtinai palaikyti rinkas perkant akcijų iš rezervinių fondų lėšų. Tik su žaliavomis susijusių bendrovių padėtis geresnė.

JAV buvo paskelbtas geresnis BVP rodiklis (šalies ūkis pirmąjį šių metų ketvirtį paaugo 1 proc.), tačiau apie ekonomikos atsigavimą kalbėti ankstoka. Benas Bernankė, septynis iš eilės kartus mažinęs bazinę palūkanų normą, pirmą kartą paliko galioti buvusią, t.y. 2 proc. Jis sakė nerimaujantis dėl neigiamos infliacijos įtakos. Tai leido investuotojams tikėtis galbūt net palūkanų kėlimo. Kita vertus, FED vadovai at-

sargūs – jiems reikia laviruoti tarp infliacijos ir ekonomikos lėtėjimo. Pastarojo ženklų daugėja: vartotojų pasitikėjimas žemiausias per keliolika metų, būsto kainos toliau krenta. Rinkas neigiamai paveikė labai išaugęs negrąžintinių būsto paskolų skaičius, o tai gresia naujomis finansinio sektoriaus problemomis. Apskritai JAV akcijų rinkoje tai buvo vienas prasčiausių mėnesių per pastarąjį pusmetį.

Žaliavų rinkoje naftos kainos didėja, viršyta 143 JAV dolerių už barelį riba. Pagrindinė priežastis – nepalankus pasiūlos ir paklausos santykis pasaulyje, naujų politinių konfliktų grėsmė. Valstybės tik minimaliai gali padidinti pasiūlą, todėl kiekviena žinutė šiame sektoriuje kelia didelių kainos pokyčių. Nepadeda ir OPEC atstovų komentarai, kad jie negali pakankamai padidinti naftos gavybos. Taigi naftos kainos ko gero didės. Didėja ir kitų žaliavų, ypač žemės ūkio produkcijos, kainos. Atrodo, kad pastaruoju metu pasaulyje trūksta daugelio žaliavų, todėl gyventojams ir valstybių vadovams bus sunku kovoti su infliacija ir apsirūpinti būtiniausiomis prekėmis. Tuo tarpu investuotojams į žaliavas tai palankus laikotarpis. Daugėja manančių, kad greitai padėtis nesikeis ir investicijų srautas didės.

Fondų grąža

Fondų grąža 2008 05 30	Nuo metų pradžios	1 mėn.	1 metai	3 metai*
Akcijų fondai				
Hansa Rytų Europos akcijų fondas	-39.8%	-6.2%	-47.8%	+2.9%
Hansa Rusijos akcijų fondas	-11.3%	-6.2%	-3.1%	+32.5%
Hansa Rytų Europos nekilnojamojo turto akcijų fondas	-29.3%	-7.0%	-41.5%	-
Hansa Centrinės Azijos akcijų fondas	-14.7%	-6.8%	-21.8%	-
Fondų fondai				
Hansa fondų fondas 30	-6.4%	-3.3%	-5.5%	-
Hansa fondų fondas 60	-12.5%	-5.7%	-12.5%	-
Hansa fondų fondas 100	-18.8%	-8.3%	-20.8%	-
Kiti fondai				
Hansa Rytų Europos obligacijų fondas	+1.8%	+0.3%	+7.2%	-
Hansa pinigų rinkos fondas	+2.1%	+0.4%	+4.1%	+3.0%
Pensijų fondai				
II pakopos				
Pensija 1	+0.9%	-0.3%	+2.6%	+0.5%
Pensija 2	-3.7%	-2.2%	-2.3%	+1.6%
Pensija 3	-6.7%	-3.4%	-6.5%	+3.1%
Pensija 4	-11.6%	-5.7%	-12.7%	-
III pakopos				
Pensija 1 plius	-3.9%	-3.3%	-3.0%	+3.0%
Pensija 2 plius	-8.0%	-5.7%	-9.0%	+5.3%
Pensija 3 plius	-13.9%	-8.3%	-16.8%	-
„Hansa gyvybės draudimo“ investavimo kryptys				
Vaikas 1	-6.7%	-3.3%	-6.1%	-
Vaikas 2	-12.7%	-5.8%	-13.0%	-
Vaikas 3	-19.0%	-8.4%	-21.3%	-
„Valdomos investicijos 1“	-6.7%	-3.3%	-6.1%	-
„Valdomos investicijos 2“	-12.7%	-5.8%	-13.0%	-
„Valdomos investicijos 3“	-19.0%	-8.4%	-21.3%	-
Akcijų kryptis	-18.8%	-8.3%	-20.8%	-
Europos bendrovių akcijos	-18.9%	-9.9%	-24.6%	+3.2%
JAV bendrovių akcijos	-18.6%	-9.4%	-26.7%	-5.9%
Rytų ir Centrinės Europos bendrovių akcijos	-39.9%	-6.2%	-48.0%	+2.5%
Rusijos bendrovių akcijos	-11.6%	-6.2%	-3.6%	-
Obligacijų kryptis	-0.7%	-1.1%	+2.5%	-
Europos vyriausybės vertybiniai popieriai eurais	-1.0%	-1.1%	+1.9%	-0.5%

* - vidutinis metinis pajamingumas

Kova su infliacija tęsiasi. Neriamaujama dėl augančios infliacijos, kurios nesuvaldo niekas. Reta valstybė gali pasigirti lėtesniu kainų didėjimu. Sunkiausia besivystančioms šalims, kurios, negalėdamos pakelti subsidijų naftos, priverstos didinti išlaidas energetikai vidaus rinkose. Gegužės pabaigoje taip pasielgė Indonezija, Taivanas, Šri Lanka. Kinijoje taip pat labai padidintos degalų kainos. Tikėtasi, kad bus sunaudojama mažiau naftos produktų, lėčiau didės kainos visame pasaulyje. Kol kas investicijų srautas ir pelnas žaliavų sektoriuje didėja. Be to, daugiau šalių didina bazines palūkanų normas. Apie tokią galimybę užsiminė net ECB vadovas, nes infliacija tampa sunkiai kontroliuojama ir sena-

jame žemyne. Birželį ji pasiekė rekordinius 4 proc. Manoma, kad padėčiai prastėjant gali tecti imtis priešingų veiksmų, jeigu Europoje ir būtų padidinta palūkanų norma. Mažėjimas Europos akcijų rinkose buvo vienas didžiausių. Geriau atrodė telekomunikacijų, energetikos rinkos.

Žvilgsnis į priekį. Investuotojai neturėtų nusiraminti galvodami, kad blogiausia praeityje. Teks nerimauti dėl finansų sistemos būklės, pelno gaus tik investuotojai į žaliavas. Akcijų rinkose vyraus įtampa, pagerėjimo reikės palaukti. Centrinų šalių bankų laukia nelengva užduotis – kovoti su infliacija ir stebėti, kad šalies ūkio augimas visai nesustotų.